

Мова і література

Методика

**Історія
українського
шкільництва**

Історія

**Психологія
і соціологія**

Публіцистика

Закони, закони...

Рідна мова № 22/2014

Рідна

№ 22/2014
МОВА

ISSN 1644-7794
КВАРТАЛЬНИК
УКРАЇНСЬКОГО
ВЧИТЕЛЬСЬКОГО
ТОВАРИСТВА
У ПОЛЬЩІ

«Рідна мова»
— освітній кварталник
Українського вчительського
товариства у Польщі

Вчена рада журналу: Микола
Жулинський (Київ), Роман Дрозд
(Слупськ), Ярослав Грицковян (Кошалін),
Андрій Вонторський (Щецин), Анатолій
Ситченко (Миколаїв), Вадим Оліфіренко
(Донецьк)

Марко Сирник (Валч) — в.о. головного
редактора
Дмитро Дроздовський (Київ) —
література
Станіслав Караман (Київ) — методика
Ярослав Сирник (Вроцлав) — історія
Віктор Юрченко (Київ) — психологія

Члени редакції:
Ярослава Кобилко (Гіжицько)
Тадей Карабович (Голя)
Марія Стець (Перемишль)

Секретар редакції:
Кристина Сирник (Валч)

Веб-сайт:
Гжегож Муцовський (Валч)

Графічне оформлення:
Тереса Олещук

Мовна і стилістична коректа:
Мирослава Олійник (Бучківська)
(Львів/Варшава)

Коректа:
Катерина Сень

Видавець
Об'єднання українців у Польщі

Адреса редакції:
78-600 Wałcz
Dolne Miasto 10/80
tel. (67) 258 98 87
e-mail: proswita@op.pl
[http://www.interklasa.pl/portal/
dokumenty/r_mowa/](http://www.interklasa.pl/portal/dokumenty/r_mowa/)

Номер надрукований завдяки фінансовій
підтримці Міністерства національної
освіти

Під час використання матеріалів,
посилання на журнал «Рідна мова»
— обов'язкове

Наталія Кипиченко

Критерії та показники діагностування сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи

Постановка проблеми. В умовах перетворень у соціальній, економічній і духовній сферах Української держави кардинально змінюється політика щодо підготовки майбутніх фахівців. Набуває також нового змістового наповнення такий показник педагогічного професіоналізму, як здатність особистості до ефективного спілкування. Безумовно, це вимагає якісно нових теоретичних і методичних підходів до формування комунікативної компетентності майбутніх педагогів, зокрема, вчителів початкової школи.

Аналіз досліджень і публікацій. Як засвідчує аналіз наукових праць, обґрунтування окремих аспектів підготовки вчителів до педагогічного спілкування висвітлено у працях М. Вашуленка, Є. Голобородько, Н. Голуб, І. Гудзик, Р. Короткова, Л. Мацько, В. Пасинок, М. Пентилюк, Г. Сагач, О. Семенов. Значний вклад у безпосереднє розроблення механізмів формування комунікативних умінь учителя, визначення їх сутності внесли М. Васильєва, Ф. Гоноболін, В. Каплинський, О. Орлова, В. Сластьонін, А. Фоміна, О. Яковлева.

У дисертаціях, виконаних упродовж останнього десятиріччя (Л. Бірюк, Н. Волкова, М. Демідова, В. Желанова, О. Мамчич, В. Півторацька, В. Підгурська, Л. Савенкова), зреалізовано спроби науково-теоретичного осмислення феномену комунікативної компетентності педагога та її формування у процесі професійної підготовки. Водночас вченими недостатньо досліджені питання щодо діагностування рівнів сформованості комунікативної

викладач кафедри початкової освіти та методик гуманітарних дисциплін Київського університету імені Бориса Грінченка м. Київ, Україна

компетентності майбутніх педагогів, а саме: не вироблено чітких критеріїв, відсутня система діагностичних методик.

Мета статті полягає в розробленні комплексу критеріїв і показників, за якими здійснюється діагностування сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

Виклад основного матеріалу статті. Аналіз психолого-педагогічної літератури з досліджуваної проблеми переконливо довів, що до цього часу в науковому обігу не вироблено єдиного підходу до визначення сутності та змісту комунікативної компетентності. На нашу думку, *комунікативна компетентність майбутніх учителів початкової школи* є рівнем здобутих знань, умінь і навичок, ставлень, комунікативного досвіду та фахових якостей, необхідних для успішного здійснення педагогічного спілкування. Встановлено також, що у психолого-педагогічній науці на сучасному етапі не існує чітко визначених складових комунікативної компетентності. Щодо практичного застосування — найбільший інтерес, за нашим переконанням, викликає комунікативна компетентність учителя початкової школи, яка є основою ефективної організації навчально-виховного процесу, тому вважаємо за доцільне визначити та проаналізувати її компоненти.

Нами встановлено, що в межах компетентнісного підходу компонентами комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи варто вважати: *мотиваційно-ціннісний*

(система гуманістичних цінностей та позитивних соціально-ціннісних установок педагога у процесі спілкування), *когнітивний* (система знань-цінностей, підґрунтям якої є теоретичні мовні та мовленнєві знання, знання про специфічні особливості педагогічного спілкування як основи ефективної організації навчально-виховного процесу початкової школи), *діяльнісний* (система вмінь, необхідних для ефективного здійснення педагогічного спілкування). З огляду на це, комунікативна компетентність є синтезом визначених компонентів, які не протиставляються один одному, оскільки відображають багатозначність і складність досліджуваної дефініції, а також сприяють більш повному її розумінню.

Розробляючи критеріальну базу, ми звернулися до існуючих критеріїв, показників і рівнів, запропонованих у наукових доробках Н. Волкової, Н. Дусь, С. Мартиненко, В. Пасинок, Л. Савенкової, В. Усагого. Аналіз психолого-педагогічних джерел переконливо довів, що встановлення рівнів сформованості комунікативної компетентності майбутніх педагогів неможливе без виявлення критеріїв і показників оцінювання кожного з її компонентів.

Під поняттям «критерії» розуміємо «розпізнавальні ознаки, на основі яких щось оцінюється або класифікується» [2, с. 151]. Пріоритетним вважаємо думку С. Мартиненко про те, що кількість критеріїв має бути обмеженою компонентами розробленої структури комунікативної компетентності; критерії, що застосовуються для визначення сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи, мають бути взаємодоповнюваними. Вчена стверджує, що критерії мають відповідати таким вимогам, як: «упорядкованість в ієрархічну систему, відображення послідовності вирішення завдань навчання та

його перспектив, наочність і доступність для розуміння всіх учасників навчально-виховного процесу: викладачів і студентів» [3, с. 340]. Досить важливою для побудови критеріального апарату є наукова позиція Є. Проворової, яка вважає, що доцільно «переходити від загальних до часткових критеріїв, які ґрунтуються на змісті комунікативної компетентності майбутнього педагога» [4, с. 249].

Щодо рівнів сформованості будь-якого утворення, нами з'ясовано, що їх встановлюють (відповідно до визначених критеріїв) як умовну міру, що дає змогу збагнути явище і на цій підставі оцінити його. В. Афанасьєв, досліджуючи процес розвитку та його рівні утворень, з'ясував, що початковий рівень розвитку характеризується виникненням нової системи на основі попередньої у вигляді певних передумов — окремих компонентів. На наступному рівні в середині існуючої системи виникає єдність компонентів вищого рівня. І на високому — формується нова система компонентів. На цьому етапі розвитку в системі існують компоненти, які є носіями нової, більш удосконаленої системи [1, с. 368]. Для переходу до єдиної системи оцінювання формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи, нами розроблено характеристику рівнів сформованості кожного із її компонентів окремо.

Базуючись на дослідженнях учених (Н. Волкової, В. Пасинок, Л. Савенкової), до критеріїв сформованості мотиваційного-ціннісного компонента комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи, відносно: емоційний, мотиваційний та ціннісний. Систему критеріїв і показників сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи за мотиваційно-ціннісним компонентом подаємо в табл. 1.

Таблиця 1

Система критеріїв і показників сформованості комунікативної компетентності
(мотиваційно-ціннісний компонент)

КРИТЕРІЙ	ПОКАЗНИКИ
Емоційний	— задоволеність як самим спілкуванням з учнями, їхніми батьками, вчителями початкової школи, так і його результатами — виявлення зацікавленості до формування комунікативної компетентності
Мотиваційний	— прагнення оволодівати новими знаннями та вміннями, необхідними для ефективного педагогічного спілкування — оцінка особистісного чинника в процесі формування комунікативної компетентності — орієнтація студентів у власних можливостях і здібностях — потреба у самоосвіті та самовдосконаленні
Ціннісний	— ставлення до учня як до суб'єкта спілкування — усвідомлення значення педагогічного спілкування у професійній діяльності — позитивні соціально-ціннісні установки у сфері спілкування

Як бачимо, в табл. 1 подано критерії і показники сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи за мотиваційно-ціннісним компонентом, яка виявляється на чотирьох рівнях:

— *високому* (майбутній фахівець задоволений як самим спілкуванням з учнями, їхніми батьками, вчителями початкової школи, так і його результатами; проявляє яскраво виражений інтерес до формування комунікативної компетентності; свідоме вироблення ціннісного ставлення до педагогічного спілкування; спрямований на становлення і підтримку діалогічних відносин у спілкуванні з учнями; прагне до максимально високого рівня розвитку потрібних умінь і навичок. Для нього характерна адекватна оцінка особистісного чинника у процесі формування комунікативної компетентності; чітко орієнтується у власних можливостях і здібностях. Студент усвідомлює ціннісні орієнтації педагогічного спілкування, у нього наявні позитивні соціально-ціннісні установки у спілкуванні, бажання й потреба у постійній самоосвіті та самовдосконаленні);

— *середньому* (майбутній учитель відчуває позитивні емоції від педагогічного спілкування; має інтерес до формування комунікативної компетентності; розуміє значення педагогічного спілкування; прагне оволодівати новими знаннями та вміннями, необхідними для ефективного педагогічного спілкування; орієнтується у власних можливостях і здібностях; має позитивні соціально-ціннісні установки у спілкуванні; має внутрішнє прагнення до встановлення позитивної діалогічної взаємодії

з учнями; на певних етапах потребує стимулювання діяльності викладачем, але прагне до самовдосконалення й професійного зростання);

— *достатньому* (студент має потребу спілкуватися з учнями, стихійно відчуваючи як позитивні, так і негативні емоції залежно від ситуації; виявляє низький або середній рівень зацікавленості у формуванні комунікативної компетентності. Природність і щирість в емоційних проявах межують з незацікавленістю майбутнього педагога в тому, щоб бути зрозумілим учням; характерною є нестійка діалогічна спрямованість; епізодичні потреби у самовдосконаленні, студент потребує стимулювання і контролю діяльності викладачем);

— *низькому* (характеризується відсутністю у студентів інтересу до педагогічної професії, випадковість її вибору; неусвідомленням значення педагогічного спілкування у професійній діяльності; переконаністю в тому, що ефективно взаємодіяти з учнями може кожен, навіть не навчаючись для цього спеціально; відчуттям незадоволеності під час педагогічного спілкування, небажанням формувати комунікативну компетентність. Студент керується псевдоцінностями (власне благополуччя, користь, невтручання) під час спілкування з учнями, не орієнтується у власних можливостях і здібностях; відчуває епізодичні потреби у самовдосконаленні з метою отримання похвали, визнання викладачів і студентів. У нього формується байдуже ставлення до цінності комунікативних знань, особистісних перспектив їх застосування, можливих власних перетворень. Майбутній вчитель початкової

школи не вміє працювати самостійно і потребує постійного стимулювання і повсякчасного контролю викладача).

До когнітивного та діяльнісного критеріїв належить кількісний та якісний опис ефективності формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи. Критеріями для оцінювання якості засвоєння теоретичних мовних і мовленнєвих знань, а також знань про специфічні особливості педагогічного спілкування вибираємо такі, як: кількісний — обсяг знань порівняно

зі встановленим переліком; якісний — застосування знань у спілкуванні з учнями, їхніми батьками, вчителями початкової школи, викладачами під час проходження педагогічної практики. Визначаючи показники сформованості когнітивного компонента, ми взяли за основу характеристику якості знань, встановлену С. Мартиненко [3, с. 434]. Як результат, одержано систему критеріїв і показників сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи за когнітивним компонентом, подану в табл. 2.

Таблиця 2

Система критеріїв і показників сформованості комунікативної компетентності (когнітивний компонент)

Критерії	Показники
Кількісний (обсяг знань)	<ul style="list-style-type: none"> — повнота знань (визначається кількістю теоретичних мовних і мовленнєвих знань та знань про педагогічне спілкування) — конкретність знань (обсяг фактичного знання) — глибина (характеризує кількість усвідомлених зв'язків теоретичних мовних і мовленнєвих знань та знань про педагогічне спілкування з іншими педагогічними знаннями) — системність (відповідність засвоєної системи знань специфічним особливостям педагогічного спілкування)
Якісний (застосування знань у спілкуванні з учнями, їхніми батьками, вчителями, викладачами)	<ul style="list-style-type: none"> — гнучкість (виявляється в швидкості знаходження варіативних способів застосування мовних і мовленнєвих знань та знань про педагогічне спілкування), — усвідомленість знань (засвоєність способів застосування мовних і мовленнєвих знань і знань про педагогічне спілкування), — оперативність (застосування мовних і мовленнєвих знань і знань про педагогічне спілкування у стандартних і непередбачуваних навчальних ситуаціях)

Зупинимось детальніше на характеристиці рівнів сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи (за когнітивним компонентом). *Високий рівень* сформованості характеризується тим, що студенти оволоділи системою теоретичних мовних і мовленнєвих знань і знань про педагогічне спілкування, усвідомлюють шляхи і можливості її застосування; швидко знаходять варіативні способи її використання у стандартних і непередбачуваних ситуаціях відповідно до комунікативної мети й мовленнєвої ситуації. На *середньому рівні* майбутні фахівці оволоділи системою теоретичних мовних і мовленнєвих знань та знань про педагогічне спілкування, усвідомлюють шляхи і можливості її застосування; швидко знаходять способи її використання у стандартних ситуаціях відповідно до комунікативної мети й мовленнєвої ситуації, але не завжди адекватно застосовують її у непередбачуваних ситуаціях; потребують

консультування педагогів). Майбутні вчителі із *достатнім рівнем* сформованості поверхово засвоїли теоретичні мовні й мовленнєві знання та знання про педагогічне спілкування; вони відчують труднощі, застосовуючи знання у стандартних ситуаціях відповідно до комунікативної мети й мовленнєвої ситуації, неадекватно застосовують їх у непередбачуваних ситуаціях; потребують допомоги від викладачів). *Низький* характеризується тим, що майбутні педагоги недостатньо засвоїли необхідний мінімум теоретичних мовних і мовленнєвих знань та знань про педагогічне спілкування; неадекватно застосовують їх у стандартних ситуаціях відповідно до комунікативної мети й мовленнєвої ситуації; відчують значні труднощі у спілкуванні з учнями, їхніми батьками, педагогами через недостатню їх кількість; потребують повсякчасної допомоги від викладачів.

Сформованість діяльнісного компонента визначаємо за двома критеріями: кількісним — обсяг комунікативних умінь, необхідних для ефективного здійснення педагогічного спілкування; якісним — дії у процесі педагогічного спілкування з учнями, їх батьками, вчителями, методистами під час проходження педагогічної практики. Варто зазначити, що показники

якісного критерію виділяємо за аналогією з рівнями готовності майбутніх педагогів до професійного спілкування, запропонованими Л. Савенковою [5, с. 413].

Систему критеріїв і показників сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи за діяльнісним компонентом подаємо в табл. 3.

Таблиця 3

Система критеріїв і показників сформованості комунікативної компетентності (діяльнісний компонент)

№ з/п	КРИТЕРІЙ	ПОКАЗНИКИ
1	Кількісний (обсяг умінь)	— повнота вмінь (визначається кількістю сформованих умінь, необхідних для ефективного здійснення педагогічного спілкування) — розгорнутість дій (виражається дотриманням етапів та фаз педагогічного спілкування)
2	Якісний (дії у процесі педагогічного спілкування з учнями, їхніми батьками, вчителями, викладачами)	— дії на рівні засвоєння (використання зразків педагогічного спілкування без внесення змін та доповнень) — дії на рівні локального відтворення (перенесення засвоєних прийомів спілкування в умови нової комунікативної ситуації) — дії на рівні моделювання (ефективне самостійне комбінування відомих прийомів педагогічного спілкування) — дії на рівні системного включення (створення комунікативних прийомів і прийняття рішень щодо конкретної ситуації педагогічного спілкування)

Як бачимо з табл. 3, рівні сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи залежать від засвоєння ними вмінь, необхідних для ефективного педагогічного спілкування та їх безпосереднього творчого виявлення у непередбачуваних ситуаціях відповідно до комунікативної мети й мовленнєвої ситуації.

Щодо рівнів прояву критеріїв сформованості діяльнісного компоненту комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи, зазначимо, що на *високому* студент володіє комплексом різноманітних вербальних та експресивних засобів спілкування, сформованими комунікативними вміннями, які доцільно застосовує відповідно до комунікативної мети й мовленнєвої ситуації; вміє творчо застосовувати комунікативні знання для повного й точного відображення дійсності, створення усних і письмових висловлювань; виокремлювати з-поміж усіх дефініцій таку, що буде доступною для учнів; аналізувати правильність висловлювань учнів і здійснювати корекцію їхнього усного й писемного мовлення, продукувати власні тексти науково-навчального та виховного змісту в різноманітних ситуаціях педагогічного спілкування; вміє корегувати усне мовлення учнів, редагувати письмові тексти,

складені ними; виявляти зв'язки між фактами і поняттями, встановлювати закономірності; загалом правильно застосовує лінгвістичну й методичну термінологію. Дотримується норм педагогічної етики; вміє встановлювати й підтримувати комунікацію на високому рівні, враховуючи настрій співбесідників; не відчуває труднощів під час вирішення конфліктів; управляє своїм емоційним станом. Співпраця учнів і педагогів забезпечується діалогічним характером спілкування на основі партнерства; студент самостійно створює власні комунікативні прийоми і творчо вирішує комунікативні завдання.

На *середньому рівні* студент володіє комунікативними вміннями, самостійно комбінує відомі прийоми педагогічного спілкування відповідно до комунікативної мети й конкретної мовленнєвої ситуації. У педагогічному арсеналі майбутнього вчителя — різноманітні засоби вербального і невербального спілкування, але застосовуються вони не завжди адекватно. Він продукує тексти науково-навчального та виховного змісту в різноманітних ситуаціях педагогічного спілкування, вільно оперує навчальним матеріалом, для нього характерною є належна культура усного й писемного мовлення; вміння аналізувати мовний матеріал,

практично застосовувати мовні знання у комунікативній діяльності; дотримується етичних норм. Уміння встановлювати і підтримувати комунікацію, сформовані на належному рівні, однак студент не завжди враховує настрої співрозмовників. Майбутній педагог відчуває труднощі в конфліктних ситуаціях, а також у тих, де необхідні вміння управляти власним емоційним станом.

Для *достатнього рівня* сформованості комунікативної компетентності характерним є те, що студент володіє необхідними комунікативними вміннями, вмінням самостійно висловлювати свої думки, дотримуючись норм літературного мовлення (допускається незначна кількість орфоепічних, лексичних, граматичних, пунктуаційних, орфографічних і стилістичних помилок), належною культурою спілкування, однак відчуває певні труднощі, діючи здебільшого за аналогією, шаблоном, копіюючи звичний спосіб організації комунікативної взаємодії, відчуваючи нерішучість і труднощі в означеній діяльності. Спостерігаються порушення послідовності викладу, добір слів не завжди вдалий, студент не розрізняє головне і другорядне в інформації; недостатньо сформовані вмінням знаходити й виправляти власні й учнівські мовні, змістовні й логічні помилки та недоліки.

Для студента з *низьким рівнем* показовим є те, що основні комунікативні вміння в нього сформовані недостатньо, педагогічний вербальних і невербальних засобів обмежений, комунікативні завдання вирішуються одноманітно. Майбутній педагог застосовує готові зразки педагогічного спілкування без внесення змін і доповнень. Його мовлення є стилістично недосконалим, відсутня самостійність суджень, аргументованість, наявність орфографічних і пунктуаційних помилок у текстах; мовлення потребує корекції. Студент будує спілкування, не виявляючи вміння розуміти і враховувати внутрішній світ учня, не готовий до швидкої зміни власної позиції відповідно до комунікативної мети й мовленнєвої ситуації, творчості у спілкуванні.

Отже, прояв критеріїв сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи за діяльнісним компонентом може мати різні рівні, що безпосередньо впливають на якість спілкування студентів під час педагогічної практики з учнями, їхніми батьками і вчителями.

Відповідно до визначених критеріїв, виділяємо рівні: високий, середній, достатній і низький сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи. Якісні характеристики рівнів є інтеграцією проявів показників кожного з критеріїв діагностування мотиваційно-ціннісного, когнітивного та діяльнісного компонентів. Запропоновані рівні вияву критеріїв і показники кожного з компонентів безпосередньо дозволяють оцінювати сформованість комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

Висновки. Таким чином, нами визначено, відповідно до компонентів (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний) комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи, критерії та показники діагностування її сформованості.

Перспективу подальших розвідок вбачаємо у розробленні та апробації методик діагностування сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи згідно з визначеними показниками.

ЛІТЕРАТУРА

1. Афанасьев В.Г., *Системность и общество*, Москва 1980, 368 с.
2. Коваль В.О., *Теоретичні і методичні засади формування професійної компетентності майбутніх вчителів-філологів у вищих педагогічних навчальних закладах: монографія*, Умань 2013, 455 с.
3. Мартиненко С.М., *Діагностична діяльність майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика: [монографія]*, Київ 2008, 434 с.
4. Проворова Є.М., *Методичні засади формування комунікативної компетентності майбутнього вчителя музики: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02*, Київ 2008, 249 с.
5. Савенкова Л.О., *Теоретико-методичні основи підготовки майбутніх педагогів до професійного спілкування: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01*, Київ 1998, 413 с.

„Ridna Mowa”

— kwartalnik oświatowy
Ukraińskiego Towarzystwa
Nauczycielskiego w Polsce

Rada Naukowa pisma: Mykoła Żułyński
(Kijów), Roman Drozd (Słupsk), Jarosław
Hryckowian (Koszalin), Andrzej Wątorski
(Szczecin), Anatolij Sytczenko (Mikołajów),
Wadym Olifirenko (Donieck)

Marek Syrnyk (Wałcz) — p.o. redaktora
naczelnego
Dmytro Drozdowskiy (Kijów) — literatura
Stanisław Karaman (Kijów) — metodyka
Jarosław Syrnyk (Wrocław) — historia
Wiktor Jurczenko (Kijów) — psychologia

Redakcja

Jaroslawa Kobyłko (Giżycko)
Tadeusz Karabowicz (Hola)
Maria Steć (Przemyśl)

Sekretarz redakcji

Krystyna Syrnyk (Wałcz)

Strona internetowa:

Grzegorz Mucowski (Wałcz)

Opracowanie graficzne:

Teresa Oleszczuk

Korekta językowa i stylistyczna:

Myroslawa Olijnyk (Buczkiwska)
(Lwów/Warszawa)

Korekta:

Katarzyna Seń

Wydawca:

Związek Ukraińców w Polsce

Adres redakcji:

78-600 Wałcz
Dolne Miasto 10/80
tel. (67) 258 98 87
e-mail: proswita@op.pl
[http://www.interklasa.pl/portal/
dokumenty/r_mowa/](http://www.interklasa.pl/portal/dokumenty/r_mowa/)

Numer wydany przy wsparciu finansowym
Ministerstwa Edukacji Narodowej

Nakład: 600 egz.

Przy wykorzystaniu materiałów,
konieczne jest wskazanie jako źródła
kwartalnika „Ridna Mowa”

**«Рідна мова» — це фахове, некомерційне видання.
Бажаючим підтримати ідею видавання нашого освітнього журналу,
подаємо банківський рахунок Редакції:**

Zespół Twórczy ZUwP
Redakcja „Ridna Mowa”
78-600 Wałcz
Dolne Miasto 10/80

PKO BP O/Wałcz 28 1020 2847 0000 1702 0052 7382